

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Prænotanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

via cogitativa & memorativa in homine propter conjunctionem cum ratione participat vim discurrendi circa singularia, ut habet idem S. D. r. p. q. 78. a. 4. in c. ergo similiter appetitiva participat libertatem propter conjunctionem cum voluntate. Tandem subjectum virtutis & vitii debet esse intrinsecè liberum: sed appetitus sensitivus est subjectum virtutis & vitii: ergo. Ex quo

Confirmatur primò. Subjectum virtutis & vitii etiam potest esse subjectum peccati: sed appetitus sensitivus independenter ab actuali influxu voluntatis est subjectum virtutis & vitii: ergo.

Confirmatur secundò. Ad peccatum mortale, quod est perfectum & maximum in genere peccati, requiritur perfecta libertas, quæ est in voluntate: ergo ad veniale quod est minimum in genere peccati, sufficit libertas minima, quæ reperitur in appetitu sensitivo.

19. Respondeo primò. Si quid hæc argumenta, prout etiam autoritates objectæ, probarent, probarent etiam contra Adversarios, quòd motus inordinati concupiscentiæ primò primi præventes rationem & advertentiam, vel etiam contradicente ratione eliciti essent peccata venialia, siquidem procedunt à potentia habente imperfectam libertatem, suntque inordinati: hoc autem repugnat Tridentino, & doctrinæ Adversariorum: ergo.

20. Respondeo secundò. In illa potentia potest esse peccatum, in qua est libertas & indifferentia circa bonum & malum morale, concedo; alia quæcumque, & circa bonum sensibile præcisè, nego. Atqui independenter à voluntatis influxu & regula rationis non dari in appetitu sensitivo libertatem circa bonum & malum morale, utpote constitutum extra spheram & objectum ipsius, constat ex dictis: Unde, concessis probationibus Minoris, quæ solum probant libertatem imperfectam, non autem quod sufficit ad peccatum sine motu & consensu voluntatis:

Ad primam Confirmationem nego min nam virtutes & vicia in appetitu sensitivo non nisi per actus ab intellectu & voluntate regulatos regulantur.

Ad 2. Confirmat. patet ex dictis; nam negatur consequentia: siquidem illa imperfecta libertas sine consensu voluntatis non est circa bonum & malum morale.

§. VI.

Corollaria.

21. Colliges ex dictis primò. Imperfectam libertatem appetitus sensitivi maximè in hoc consistere, uti explicat S. D. cit. q. 25. de Verit. quòd

ratio advertens motus in appetitu excitatos ab objecto repræsentato sub ratione delectabilis, illud objectum repræsentet, & applicet pariter potentiam cogitativam & phantasiam ad illud apprehendendum sub ratione objecti tristabilis, quo facto reprimatur motus concupiscentiæ: quævis è vehementia primæ apprehensionis, quæ ut propius & connaturalius, sic fortius influit in appetitum, sæpe contingat, illos motus, etiam ratione in contrarium nitente, continuari: quæ de causâ licet absolute appetitus sit subjectus voluntati, ut averteretur illud objectum, quod ipsi ex impulsu voluntatis ab intellectu tanquam tristabile proponitur: non tamen despotice, ut vocant, & serviliter subest, sed politice: quia aliquando fortius trahitur per repræsentationem phantasiæ, quæ objectum ut delectabile proponitur, quam per repræsentationem intellectus, quæ objectum ut tristabile repræsentatur: ideoque indiget habitibus facilitantibus ad obediendum rationi.

Colliges secundò. Sensualitatem tantum esse se subjectum peccati venialis, non autem mortalis, ut habet S. D. a. 4. Ratio est: quòd illa solum potentia dici potest subjectum peccati mortalis, cui potest attribui deordinatio ab ultimo fine: sed hæc non potest attribui appetitui sensitivo: ergo. Minor probatur: Illi potentiæ non potest attribui deordinatio à fine ultimo, cui non potest attribui ordinatio in finem ultimum; oppositorum enim est commune subjectum: sed ordinare in finem ultimum non pertinet ad appetitum, sed ad rationem: ergo.

Colliges tertio. Causam, cur peccatum veniale motus concupiscentiæ tribuatur appetitui sensitivo, non autem mortale, esse, quia perfecta deliberatione deviare & averti à fine ultimo, est maximè vitium rationis & deliberati consensu, quantumvis motus ab appetitu sensitivo proveniat: atqui complacentia imperfecta, cum semiplena tantum deliberatione potius est ex vitio sensualitatis, suæ passionis vehementia turbantis rationem, & perfectam advertentiam impediens.

Colliges quartò. In ratione seu intellectu subjectari posse peccatum mortale, ob rationem oppositam. Nam in ea potentia potest esse peccatum mortale, in qua potest esse ordinatio circa finem ultimum, sed hæc potest esse in intellectu, & est defacto, quotiescunque intellectus practicus in voluntate regulanda à debito ultimo fine aberrat: Nihilominus non tantum in regulando potentias inferiores, sed etiam in cognoscendo proprio objecto & veritate nunc leviter, nunc graviter ratio errare potest,

ARTICULUS III.

An peccatum morosa delectationis sit in ratione?

SUMMARI A.

1. Quid sit morosa delectatio?
2. Quid sit ratio superior, & inferior?
3. Morosa delectatio est in ratione dirigente, & inferiori.
4. Objecta solvuntur.

§. I.

Prænotanda.

Notandum primò. Morosam delectationem rectè definiri, quòd sit voluntaria delectatio de ali-

de aliqua re inhonesta, per cogitationem ut presenti apprehensa. Dicitur primò, voluntaria delectatio, quo indicatur, illam non appellari morosam à mora temporis, quo delectationi inhaeret, sed à mora rationis & voluntatis, veritatem delectationem post plenam advertentiam reprimere negligentis, cum tamen posset & deberet reprimere: unde peccatum morosæ delectationis etiam in instanti potest contingere. Dicitur secundò. De re inhonesta, h. e. de objecto illicito in quacunq; materia, quamvis communiore usû intelligatur delectatio de objecto illicito in materia venerea. Hinc excluduntur delectationes de cogitatione, vel aliquo modo & circumstantia rei illicitæ, quæ absolutè possunt esse objectum bonum & honestum. Dicitur tertio. De re ut presenti apprehensa; si enim esset de re quatenus futura, vel exequenda, non adesset tantum consensus in delectatione, sed etiam in ipsum opus, quod est longè majus & distinctum peccatum à morosâ delectatione, & solet appellari delectatio operosa. Ita qui habet voluntariam & simplicem complacentiam in fornicatione cum aliqua femina sibi in mente delectabiliter representatâ, tamen sine voluntate cum illa peccandi, peccat peccato morosæ delectationis; sin ulterius progrediatur ad desiderium peccandi, & ad consentum in opus oblatâ occasione exequendum, gravius peccat peccato operosæ delectationis.

2. Notandum secundò. Rationem dividi à S. D. in superiorem & inferiorem, cui responder ex parte voluntatis portio superior & inferior, quæ distinctio non est in duas potentias, sed tantum in duo munia ejusdem intellectûs inadæquatè distincta. Nam eadem ratio quatenus per rationes superiores & æternas procedit ad ferendam sententiam de honestate vel turpitudine actûs, sic dicitur ratio superior; eadem verò quatenus per rationes temporales & humanas judicat de temporali bonitate, utilitate, delectabilitate alicujus actûs, sic dicitur ratio inferior; e. g. si conspecto inimico dicit cogitatio, illum esse occidendum, quia est honorificum vindictam sumere de inimico, dicitur hoc esse judicium rationis inferioris; si dicitur, illum non esse occidendum, quia lex charitatis imperat etiam inimicis ignoscere, dicitur hoc esse judicium rationis superioris. Quæritur ergo: an peccatum morosæ delectationis sit in ratione, eâque vel superiori, vel inferiori?

§. II.

Assignatur subjectum morosæ delectationis.

CONCLUSIO. Peccatum morosæ delectationis non est in ratione dirigente, & magis appropriatur rationi inferiori; uti contra consensum in opus magis attribuitur rationi superiori. S. D. a. 6. & 7.

Ratio 1. partis est: Tunc peccatum est in ratione dirigente, quando motus aliarum potentiarum non corrigit prout potest & debet corrigi; sed tunc contingit peccatum morosæ delectationis, quando ratio est negligens in corrigendis inordinata complacentia & delectatione appetitâ sive rationalis sive sensitivæ: ergo peccatum morosæ delectationis est in ratione dirigente.

Ratio 2. & 3. partis est ex S. D. citato, quòd judicium præambulum ad finalem sententiam potius tribuitur judici inferiori, quàm superiori; uti vice verâ finalis sententia de agendis magis adscribitur judici superiori, quàm inferiori; atqui consensus in delectationem [quod est peccatum morosæ delectationis] dicitur judicium præambulum ad finalem sententiam, siquidem delectatio præcedit actum, & ad ipsum ordinatur; consensus verò in actum includit finalem sententiam de agendis: ergo peccatum morosæ delectationis magis rationi inferiori; contra consensum in actum magis est tribuendus rationi superiori.

Dices: Nunquam committitur peccatum morosæ delectationis, nisi ratio advertat ad inhonestatem ipsius, quòdque delectatio sit repugnans legi æternæ & rectæ rationi: sed hoc pertinet ad rationem superiorem: ergo etiam ipsum peccatum morosæ delectationis pertinet ad rationem superiorem. Præterea; Equè voluntas ex objecti delectabilitate movetur ad consentum in opus, quàm in delectationem: sed hoc pertinet ad rationem inferiorem: ergo què consensus in opus pertinet ad rationem inferiorem, ac consensus in delectationem.

Respondeo: tam consentum in delectationem esse in ratione superiori, quàm consentum in opus in ratione inferiori subjective, sed non ita appropriativè: nam ob prædictam rationem congruentiæ per quamdam accommodationem magis appropriatur consensus delectationis rationi inferiori ceu præambulæ, & quæ proxima trahitur à delectabilitate objecti, quàm consensus in opus, ubi major supponitur advertentia à apparentia legis prohibentis.

ARTICULUS IV.

An morosa delectatio, seu consensus in delectationem sit peccatum mortale?

SUMMARI A.

1. Distinctio inter delectationem de cogitatione, & de re cogitata.
2. Aliquando delectatio est de substantia, aliquando de circumstantia rei mala.
3. Regule discernendi delectationem de cogitatione, & de re cogitata in materia venerea.
4. Questio insinuitur etiam de delectatione sistenti in voluntate.
5. Licitum est delectari de cogitatione rei malæ.
6. Item de modo artificioso illius.
7. Consensus in delectationem de re mala simpliciter malus, juxta Script. & PP.
8. Ratio D. Thomæ.
9. Consensus in delectationem veneream extra matrimonium est mortale peccatum.
10. Objectiones.